

je mladom paru »Gasthaus Hoffnung« (Pansion Nada) u Reitergasse 16. Kada se jedanaest godina kasnije Joyce nastani u Cirihi, ne bez čuđenja pomešanog sa ganu-tošću otkriće da je ime pansiona prome-njeno u »Gasthaus Doeblin«.

U Puli irski pesnik večeri provodi u ka-feu »Miramar« u društvu Alessandra Francinija i Franza Kustera. Posećuje biblio-teku Vojne bolnice na Verudi. Ipak dosada zaboravljenog grada preplavljuje ga one-spokojavajućim mirisom južine. Čini mu se da je oduvek u tom dosadnom vojnom nase-lju gde samo daleka ivica neba budi radost.

Od prvog časa kada je sa palube vapo-reta ugledao pulsnu rivu predosetio je da tu počinje pomorska Sibirija. Mrzim tu katoličku zemlju sa stotinu rasa i hiljadu jezika, kojom vlada najkorumpiranija dvorska kuća u Evropi, zapisuje jednog popodneva u svom stanu u Via Medolino.

Iako je mrzeo grad koji je samo usputna stanica na njegovom putu u Evropu, Joyce je u pomorskoj Sibiriji proveo mnoge ugodne časove. Pustio je zulufe i ugojio se nekoliko kilograma. Popravlja zube u Mor-naričkoj bolnici i uživa u italijanskim je-lima. Sa zidina Kaštela sanja sutone u Sandymountu. Sablasni lik žene koja mu se pri-vida na prozoru kuće u Campo Marzio isto-piće se u bujici toplih slavenskih reči. Ost-aje samo sećanje na grotlo, kužna ispare-nja i kulise nekog drugog grada.

7.

Strmi put što se odvaja od medulinske ceste, i kao puzavica nestaje u zelenim st-aniolima borova na Gregovici, dodiruju žutu kuću nad kojom se u nepreglednim tala-sima valjaju iskrivljena modra lica što jeca-jima kidaju krute latinske rečenice rada-jući se kao varnice iz umornog pogleda pro-fesora Bertoša. Omamljen polifonijom kri-stalnih glasova i mirisom borova spušta se u duboke slojeve grada iznoseći na površinu »street furniture«, kako bi rekao irski pesnik.

Uzalud su mletački providuri dolazili u Istru pokušavajući da premere zemlju, utisnu jasne mede u tamne pergamente. Bolest, zapara i pustoš krenuli su njihovu snagu, slabili im misao i jedino što su ti očajnici iscedeni malarijom želeli beše da što pre pobegnu u grad na lagunama. A kada bi im naslednik stigao, krepkog duha i bistra pogleda, hvatao se u koštac sa bez-voljnim, grozničavim seljacima, i pre nego što bi se navršio kvartal kukao je zbog le-njih geometara verno izveštavajući Mletke: »Veoma sumnjam da će se u ovo godišnje doba nešto moći uraditi, pogotovo u ovom najjužnijem delu Pokrajine, pa ću pokušati da započnem u gornjem delu gde će biti mnogo lakše«. Tako piše u svom izveštaju Senatu u jesen 1611. godine rašporski kape-tan Pietro Bondumier. Mučen cirevima na nogama, malaričnom groznicom i šulje-vima, Bundumier razvlači svoj boravak u Istri dok konačno godinu dana kasnije ne dobije dozvolu za povratak u domovinu.

Njegov zamenik, jedan u dugačkoj koloni mučenika, providur i inkvizitor Istre, Fran-cesco di Priuli, krivicu svaljuje na peča ubogog geometra Camilla Bergamija pi-šući Senatu da »istinu govoreći sem što je loš u svojoj profesiji, još je lošiji u inženjers-koj profesiji, budući da je već zašao u šezde-

sete godine i da ima mladu ženu i, koliko znadem, veoma lepu, pa je na nju ljubomoran. Zapušta rad i svoje obaveze i često od-lazi u Motovun, gde ima kuću i gde se, kako čujem, i sada nalazi«.

Ta »strahovito umorna država«, kako je Veneciju nazvao profesor Bertoša, »lomila se i na takvim stvarima kao što su neki li-jeni, neodlučni i umorni rektor, neki prehlade-ni i iznemogli geometar koji čitavu go-dinu liječi svoje zdravstvene indispozicije i ne preuzima na vrijeme posao od velikog javnog značenja, neka mlada i lijepa žena, neki stari muž kojega ljubomora sprečava

da se svestranije i savjesnije posveti radu«.

Karlo Kuster povlači vreteno i pod belim platnima nestaju pijani malarični vojnici i umorni providuri, ukoceni austrijski ofi-ciri i njihove dame od kaučuka, rimski leg-ionari i tamnopute afričke robinje, izdu-ženo lice njegovog oca Franza, samotnjaka koji je verovao da su žene samo deo name-štaja – street furniture – u životu muška-raca. Pisak Vilkovog glasa, zaštitnika loze Kustera, odjekuje u sluhu kao pesma po-paca u izgoreloj travi Valsalina.

(odlomak iz romana)

koji rasplet se piscu/čitaocu priče više dopada?

milan orlić

I vrapci već znaju da je umor posledica zatrovanja mišića mlečnom kiselinom. Ako to znaju čak i vrapci, njih prožduru mačke koje su u većinom ratu sa psima a oni su čovekovi najbolji prijatelji (izuzimajući, naravno, knjige) zašto to ne bih znao i ja? To zna-je mi je umorom sada neophodno da bih započeo priču. Razlog više: došla je Lu i moram biti odmorani. (Nju neću posebno predstavljati uvaženom čitaocu) piscu; o njoj se već ponešto zna iz mojih ostalih priča. Kad sam *izmislio* ovu epizodnu junakinju, nisam ni slutio da će se zaljubiti u mene). Navratila je da je obljubim, obležim, kao Zevs Heru i zbog još nekoliko glagola od kojih će prosečnom čitaocu/piscu srce jače zakucati a di-sanje se ubrzati. Cim je otišla, skljkokao sam se u krevet. Umor je bio jači, rekao bi ne-poznati autor. Ali nisam mogao da zaspim. Nedostajale su mi konvencionalne ovce, kao što nekim piscima/čitaocima manjka konvencionalna lula. (Za čin pisanja/čitanja, razume se.) Pošao sam da ih tražim i obreo se u ništa manje konvencionalnom lavi-rintu. (Recimo, sličnom onom sa Krita u kojem je Tezej ubio Minotaura ili onom iz Grada Besmrtnika.) Pretražio sam svaki pedelj zemlje i po savetu starog dobrog pes-nika zavirio u svaki ugao, u sebe, pogledao da nema eksera, da nema lopova, da nema kukavičjih jaja. Nisam našao nijedno stado ovaca. Nalazio sam isključivo ovce, a to nije ono što mi je potrebno. Od napora sam ogladneo, iako verujem da bi, sa stilske tačke gledišta, bilo bolje reći samo: ogladneo sam. Najpre htjedoh da i slovima zakoljem jednu ovcu i ispečem je na ražnju. Ali, gde bi *takvo* ponašanje vremenom odvelo? Istrebljenju ovaca. Posledica bi bila hronična nesаница. To bi utanjilo moje ionako tanke živce. Nervna istrošenost uslovlila bi neku grub grešku. Zbog toga bi neko stradao. Možda bi dalje nizanje uzroka i posledica dovelo do propasti čovečanstva? Iz predostrožnosti sam morao što pre da izadem iz lavirinta. Nisam znao način na koji bih to učinio. Oči-gledno, teškoće su se umnožavale. Plan lavirinta je u unutrašnjem džepu sakoa, a njega sam ostavio na ulazu. Nije to propust. Da sam kaput poneo, plan bih proučio i, uz sve (ne)predvidene teškoće karakteristične fabulacije, ubrzo izašao. Time bi priča *ili* kre-nula tokom suprotnim mojim namerama (činilac namere pisaca/čitaoca obično nije preporučljivo zanemariti) *ili* ne bi bila napisana. Stoga, pokušao sam *hladno* da razmislim, ali sam odustao jer sam na sebi imao samo pidžamu. Nešto sam, ipak, morao da učinim. Zaletao sam se, probao glavom kroz zid. TRAAAAS! Našao sam se u lokvi krvi. Pobesneo sam. Zar se neko, i pored moje zabrane, usuduje da kolje ovce! Spirajući penu besnila sa njuške, shvatio sam da je bes neopravdan, jer je krv bila moja a ne ov-čija. Lepo me je mama savetovala: sine, nemoj glavom kroz zid. Ali, ja sam pušio, lagao, džepario i krao, kockao i tukao se, rečju, bio divlje i neposlušno dete. Kasnije, kad su me pripitomili, postao sam *rdavi* i *nedopečeni* hegelovac, što konkretno znači da sam (pogrešno – doslovno shvatajući Hegela), zidove smatrao prividom. Eto, to je uzročna veza moje biografije i moje lokve krvi. Možda nije sve izgubljeno? Možda postoji klupko konca, crvena nit koja će me izvesti iz lavirinta? U tom slučaju, morao bih da ubijem čudovište, izadem iz lavirinta, ukrcam se u ladu, uplovim u bračnu luku, u mračnoj luci učinim sve što se u bračnim/mračnim lukama čini, itd. A taj rasplet mi se ne sviđa. Mogao bih da navedem 1001 razlog za bitno manje noći. Npr. patim od morske bolesti i ne podnosim putovanja brodom, ne verujem u monogamiju, priču mogu okon-čati i bez tih peripetija i sl. Rasplet koji bi mi se više dopao? Pretpostaviću da u nekom od najzabittijih hodnika, igrom slučaja, pronađem telefon. Javiću se Lu. Neću je zateći kod kuće, ali meni to neće smetati da malo porazgovaramo. Zašto da ne? Posle kraćeg ubedivanja, otići će do ulaza lavirinta, uzeti rečeni plan iz pomenutog sakoa, izdiktirati mi ga... i ja ću konačno skinuti tu bedu s vrata. (Čini mi se da je idiom – skinuti bedu s vrata – donekle u skladu sa opisanim stanjem stvari.) Da, ovaj rasplet mi se više do-pada. Ostaju još ovce i nesаница.

ilkov povratak

jovan strezovski

Julska pripeka; kroz dan je prolazila ve-lika vatra od koje je vazduh treperio; in-sekti koji bi preleteli sevnuli bi kao upa-ljeni i ugasili se; selo je bilo pust, zamrlo. Konj je s mukom teglio kola po neravnoj džadi, znojio se od vrućine i tegljenja. U ko-lima je sedelo nekoliko seljaka koji su se

vraćali iz grada. Zaklanjali su glave od sunca granama koje su lomili sa drveća pored puta.

U kolima je sedeo i Ilko, Milov otac, koji se vraćao iz sveta kojim je dugi niz godina lutao. Iz sela je otišao vrlo mlad. Oženio se veoma rano, po majčinoj želji koja je htela

da ga što pre udomi da bi imao ko da preuzme brigu oko kuće i imanja posle očeve smrti. Ali ilka nije privlačila ni kuća, ni imanje, ni žena, nego – svet. Ta želja za skitanjem mogla se kod njega primetiti još dok je bio dete, dok je pravio svoje prve ko-rake, kada su mu, prema starom običaju, prilikom prelazjenja praga kuće da bi izašao i prošetao po dvorištu, stavili razne predmete ispred njega: čekić, mistriju, te-steru, sekiricu, knjigu, oglav, štap i druge stvari da bi, prilikom prelazjenja praga, uzeo nešto u ruke – da bi se videlo šta će ga privlačiti u životu kad poraste, za šta će se opredeliti. Ali on ništa od tih stvari nije